

สังคมไทยกับพุทธศาสนธำณิต

ผศ.รวิโรจน์ ศรีดำภา
อาจารย์ประจำวิทยาเขตแพร่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการเติบโตด้านกายภาพอย่างรวดเร็ว นั่นคือ มีศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกระจายเป็นวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน หน่วยวิทยบริการและสถาบันสมทบอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และขยายวงกว้างไปยังต่างประเทศอีกหลายแห่ง จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายยิ่งขึ้นกว่าเมื่อ ๑๐ ปีก่อนอย่างเห็นได้ชัดเจนนับเป็นความสำเร็จอีกก้าวหนึ่งในแง่ของการเติบโตด้านปริมาณ สำหรับประเด็นที่ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยจะได้ร่วมกันพัฒนาไปก็คือคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ต้องสนองพันธกิจของมหาวิทยาลัย ทั้ง ๔ ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในที่นี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ประเด็นหัวข้อ “สังคมไทยกับพุทธศาสนธำณิต” เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพิธีประสาทปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๕๓ ต่อไป

กว่าจะเป็นพุทธศาสนธำณิต

ความสำเร็จด้านการศึกษาที่สง่างามและภาคภูมิใจในชีวิตของพุทธศาสนธำณิตไม่ได้เกิดขึ้นอย่างง่ายดายนหรือโดยความบังเอิญแน่นอน หากแต่อยู่ที่ความมุ่งมั่น ขยันและอดทนอย่างตั้งใจและอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งผู้เขียนจะได้นำมาประมวลจากประสบการณ์ตนเองซึ่งจบพุทธศาสนธำณิต รุ่นที่ ๔๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผนวกกับข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์อย่างใกล้ชิดในฐานะเป็นอาจารย์ประจำอยู่ ณ วิทยาเขตแพร่ ตั้งแต่

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน ต้องยอมรับความจริงว่า นิสิตส่วนใหญ่ของเรามาจาก
 คนระดับรากหญ้าจริง ๆ คือ มาจากลูกหลานชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ซึ่งมีฐานะยากจน และ
 ขาดโอกาสทางการศึกษา ครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการครองชีพวิบากะ จึงหันหน้า
 เข้าพึ่งวัดวาอาราม ผู้ปกครองได้ส่งลูกเข้าบวชเรียนตั้งแต่เป็นสามเณร เพื่อศึกษาเล่าเรียน
 พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี สามัญศึกษา จนกระทั่งระดับอุดมศึกษาคือพุทธศาสตรบัณฑิต
 ตามลำดับ มีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย มีอุปชฌาย์ครูบาอาจารย์คอยดูแล
 อบรมสั่งสอนช่วยขัดเกลาและชี้แนะแนวทางที่ดีในการประพฤติปฏิบัติพรหมจรรย์อย่าง
 กัลยาณมิตร ที่สำคัญได้พึ่งพาอาศัยญาติโยมในการอุปถัมภ์ปัจจัย ๔ ตามสมควรแก่อัตภาพ พึ่ง
 ดุติและรู้สึกว่าจะทำได้ง่ายตายเป็นปกติ หากแต่นึกถึงความเป็นจริงแล้ว การดำรงชีวิตในช่วง
 บวชเรียนอยู่นั้นไม่ใช่ของง่าย ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาตนเอง ใช้ความอดทนสูงพอสมควรเลยทีเดียว
 จนบางครั้งก็สับสนและอึดอัดเป็นธรรมดาเพราะยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ความรู้สึกนึกคิดก็เบี่ยงเบน
 ไปตามกระแสของโลกครึ่งต่อครึ่ง เพื่อนฝูงรุ่นราวคราวเดียวกันก็เป็นคลุ่หส์ซบซึ้งรถยนต์รถ
 มอเตอร์ไซด์ไปเที่ยวงานตามเทศกาลและที่ต่าง ๆ มีคนรัก คู่รัก ดูนุกสนานและมีความสุข
 ภาพพจน์ที่เห็นผิวเผินอย่างนั้นมันเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับชีวิตในวัด มันคนละเรื่องกันเลยทีเดียว
 ความรู้สึกตรงนี้มันเป็นสิ่งธรรมดาและบั่นทอนความมั่นใจลงไป จนบางรูปไม่สามารถเรียนจบ
 พุทธศาสตรบัณฑิตได้ พระเถรหลายรูปจึงตัดสินใจลาสิกขาไปเพราะสิ่งเหล่านี้ บางรูปบวช
 ไม่นาน จบแค่ ม.๓ หรือ ม.๖ ก็ไปกันหมด แม้แต่ปัจจุบันนี้ก็เช่นกัน เฉลี่ยแล้วมีจำนวนเพียง
 ๑๐-๒๐ เปอร์เซ็นต์ที่เรียนต่อ ส่วน ๘๐-๙๐ เปอร์เซ็นต์ที่เหลือแปลงร่างกันหมด และราว
 ๕๐ เปอร์เซ็นต์ที่ออกไปก็ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนต่อและมีชีวิตลุ่มๆ ดอนๆ

แต่กระนั้นก็ตามการที่บวชเรียนต่อสามารถชนะและฝ่าฟันอุปสรรคของชีวิตด้วยความ
 คิดของผู้ฉลาดลึกไม่รีบลาสิกขาไปก่อนมีพื้นฐานจิตใจที่มั่นคงและแน่วแน่ในพระพุทธานุ
 เตนไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจและเด็ดเดี่ยว ด้วยศึลาจารย์วัตรที่ดงามตามเส้นทางสมณเพศมี
 พระธรรมวินัยและสิกขาบทน้อยใหญ่ได้หล่อหลอมให้ท่านที่อยู่ในสมณเพศเป็นผู้มีปฏิบ
 ภาณ์นำเลื่อมใสดังที่ได้ประจักษ์ด้วยสายตาแล้ว เฝ้ารอคอยความสำเร็จอย่างอดทนจากวันเป็นเดือน
 เลื่อนขยับเป็นปีและหลายๆ ปีได้บ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงามที่ยอดเยียมสำเร็จเป็น
 พุทธศาสตรบัณฑิตอย่างสง่างาม สมเกียรติ คักดิ์ศรี และภาคภูมิใจโดยทั่วกัน อีกประการหนึ่ง

ถ้ามองในแง่การลงทุนแล้ว คຸ້มเกินคຸ້ม เพราะลงทุนน้อย ใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อย ใช้ปัจจัย ๔ ด้วยความประหยัด ใช้หลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตจิตใจเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่าเป็นแบบอย่างของชีวิตที่ประเสริฐ โดยเฉพาะเรื่องการประหยัด นั้นยังสามารถใช้ได้ดีกับทุกสถานการณ์แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยิ่งจำเป็นเหลือเกิน สอดคล้องสัมพันธ์กับกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ ๒๕๐๒ ความว่า “...ในภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะได้กล่าวถึงความสำคัญของการประหยัด ซึ่งรัฐบาลได้ชักชวนให้แต่ละคนปฏิบัติ คงจะได้ตระหนักอยู่แล้วทั่วกันว่า การใช้จ่ายโดยประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวจะมีผลดีไม่เฉพาะแก่ผู้ประหยัดเท่านั้น ยังจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย...”^๑ อนึ่งความสำเร็จของพุทธศาสนธาตบดินทิตดังที่ได้กล่าวแล้วอยู่บนพื้นฐานของความขาดแคลนโอกาสของชีวิตและการศึกษาจนสามารถก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านั้นมาอย่างสง่างาม ณ บัดนี้นับได้ว่าเป็นสุดยอดของความสำเร้จและสุดยอดของมนุษยธรรมตาคนหนึ่ง ส่วนปัจจุบันยังเป็นทางเลือกที่ดีเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งที่มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก เพื่อให้เป็นไปตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ดังที่ จะกล่าวในหัวข้อถัดไป

สังคมไทยได้อะไรจากพุทธศาสนธาตบดินทิต

คงเป็นที่สังเกตได้ว่าทำไมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นบทพิสูจน์อย่างหนึ่งว่า สถาบันแห่งนี้ได้ให้อะไรมามากมาย แก่สังคมไทยอย่างแน่นอน จึงขอสรุปเป็นข้อๆ พอสังเขปดังนี้

^๑ กระทรวงวัฒนธรรม, พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ปี ๒๕๓๓-๒๕๔๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

๑. ลังคมไทยได้สนองพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ผู้ทรงสถาปนา “มหาธาตุวิทยาลัย” ขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์และมีการใช้คำว่า “วิทยาลัย” เป็นครั้งแรก เมื่อปี ๒๔๓๐ เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์^๒ ช่วงต่อมากการศึกษาได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากในหลวงรัชกาลที่ ๖, ๗, ๘ และรัชกาลที่ ๙ ในปัจจุบัน พร้อมทั้งคณะสงฆ์และส่วนราชการ การที่ได้มีการจัดการศึกษาดังกล่าวนี้ ทำให้ลังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ

พุทธศาสนบัณฑิตจงภาคภูมิใจว่าเพราะมีวันนั้นจึงมีวันนี้ มีรัชกาลที่ ๕,๖,๗,๘,๙ และเดชพระบารมีแห่งบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าในอดีตทุกพระองค์เกื้อกูลหนุนนำให้การศึกษาในพระพุทธศาสนามั่นคงและเป็นปึกแผ่นในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ความผูกพันระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์ถึงพลกนิกรไทยนั้นมีใช่เป็นความผูกพันอย่างธรรมดาสามัญ แต่เป็นความผูกพันเฉกเช่น พ่อกับลูก เฉกเช่น ฟ้ากับดิน ที่ฟ้านั้น โอบดินไว้ชั่วนิรันดร์ นับเป็นบุญอย่างยิ่งสำหรับเราที่ได้เกิดเป็นคนไทยบนผืนแผ่นดินไทย ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า^๓ ดังนั้น พุทธศาสนบัณฑิตทุกท่านจึงเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมืองและพระพุทธศาสนาสมดังพระราชปณิธานที่ทรงตั้งไว้ นอกจากพุทธศาสนบัณฑิตแล้วท่านที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจงภูมิใจเถิดว่าท่านได้มีส่วนในการสร้างความสำเร็จนี้แล้วด้วยเช่นกัน

๒. ลังคมไทยได้บุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรมเพิ่มขึ้นในลังคมจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมีลักษณะที่พึงประสงค์ ๙ ประการ คือ

๑. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส	๒. ใฝ่รู้ใฝ่คิด
๓. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา	๔. มีความสามารถในการแก้ปัญหา

^๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน*, (กรุงเทพมหานคร : หจก.ไทยรายวันการพิมพ์), ๒๕๕๑ หน้า ๑.

^๓ นิราลัย รวบรวมและเรียบเรียง, *คู่มือพระนักเทศน์*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา), ม.ป.ป. หน้า ๓๐๒.

๕. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ๖. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
 ๗. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม ๘. มีโลกทัศน์กว้างไกล
 ๙. มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม^๔

ทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าความรู้และคุณธรรมที่ได้รับการศึกษาตลอดหลักสูตรจะเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกมาในทางที่ดีงาม อันจะช่วยสมทบและเสริมสร้างความดีและคนดีทั่วไปที่มีอยู่ในสังคมให้มีพลังและจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ กระจายอยู่ทั่วประเทศและทั่วโลก

๓. สังคมไทยมีฐานของคนดีและความดีที่โลกควรจารึกไว้ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนา ผู้ที่จบหลักสูตรของมหาวิทยาลัยจึงได้สมญานามว่า “พุทธศาสนธาตบัตถิก” ซึ่งหมายถึง ผู้รู้ในวิชาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบานเป็นปกติ เมื่อจะคิด พูดและทำในสิ่งใดย่อมมีสติสัมปชัญญะและปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาตัดสินว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดเป็นประโยชน์มิใช่ประโยชน์ สิ่งใดเป็นคุณสิ่งใดเป็นโทษ สิ่งใดควรประพฤติ สิ่งใดพึงงดเว้น เป็นต้น ถ้าอย่างนี้แล้วก็จะป็นรากฐานของความดีและคนดีที่ใครๆ ก็อยากจะมาสัมผัส เพราะคนดีจะอยู่ที่แห่งไหนก็มีแต่ความดีแผ่ไพศาลไม่สร้างปัญหาให้กับผู้อื่น กลับนำความสุข สงบ เย็นไปสู่บุคคลนั้นและที่นั้นๆ เพราะไปช่วยแก้ไขปัญหาก็ผู้อื่นและสังคมนั่นเอง ฉะนั้น การที่มหาวิทยาลัยได้ผลิตพุทธศาสนธาตบัตถิกไปเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลดีต่อทรัพยากรมนุษย์ในโลกนี้อย่างแท้จริง เพราะจะช่วยลดภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นเพราะกิเลส ตัณหา และพยาบาทของคนบางคน บางกลุ่มที่ห่อหุ้มด้วยอวิชชาและกิเลสหนาจนท่วมความคิดจิตใจให้เบาบางลงไปได้ เพราะพิจารณาเห็นว่ามืทางเดียวที่จะทำให้ชาติบ้านเมืองมีความสุข สงบ ร่มเย็นได้ นั่นคือ น้อมนำเอาพระบรมราชาบาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการปฏิบัติ ความว่า “...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้

^๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สารนิพนธ์พุทธศาสนธาตบัตถิก ประจำปี ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : นวสาส์น การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า (๕).

คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”^๕ นี่คือคำตอบและทางออกที่ดีที่สุดของทางชาติบ้านเมือง ณ เวลานั้น และมั่นใจว่ามหาวิทยาลัยก็ได้ให้คำตอบที่ตรงประเด็นแก่สังคมนี้แล้วเช่นกัน

๔. สังคมไทยมีขุมทรัพย์ที่ล้ำค่า อันได้แก่พระพุทธศาสนา อันเป็นสัญลักษณ์ของคนไทย ดังคำกล่าวที่คุ้นหูคุ้นตาที่ว่า “บ้านพุทธเมืองพุทธ” เราไม่ต้องไปแข่งขันด้านวัตถุกับประเทศอื่นที่เขาเจริญด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะถึงอย่างไรมันก็เป็นปัจจัยภายนอก มีคุณค่าเป็นวัตถุช่วยอำนวยความสะดวกและสบายเท่านั้นจะเหนือกว่าพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความสุขอย่างลึกซึ้งแก่จิตใจภายในไม่ได้เลย ข้อสำคัญเราอย่าหลงประเด็นก็แล้วกัน ทำอย่างไรเราจะคิดอย่างเป็นระบบและถูกต้องว่าขณะนี้ สังคมไทยเรามีของดีที่สุดคือพระพุทธศาสนา ความจริงมีมานานมากแล้วด้วย ถ้าอ้างอิงตามหลักฐานครั้งประวัติศาสตร์ก็สมัยการสังคายนาครั้งที่ ๓ ราว พ.ศ. ๒๓๕ เมื่อพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระได้ทราบโดยอนาคตตั้งสัจจานว่า ในกาลต่อไปภายหน้า พระพุทธศาสนาจะไม่เจริญรุ่งเรืองในชมพูทวีปอีกต่อไป แต่จะไปตั้งมั่น ณ แคว้นอื่นๆ และเพื่อให้พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปไกล ท่านจึงได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระเจ้าอโศกมหาราชให้คัดเลือกพระเถระที่มีความรู้แตกฉานในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นสมณทูตไปประกาศพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ^๖ พระสมณทูตที่ได้รับคัดเลือกส่งออกไปประกาศศาสนาในครั้งนี้มี ๙ สาย ในสายที่ ๔ ได้แก่ พระโสณะเถระและพระอุตตระเถระไปสุวรรณภูมิประเทศ ได้แก่ พม่า ไทย และมอญ ทุกวันนี้ นี้แหละคือขุมทรัพย์อันล้ำค่าที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้ พระพุทธศาสนาจึงมีผู้ศึกษาและปฏิบัติตามกันมาเป็นระยะเวลาหลายพันปี จนหล่อหลอมวิถีชีวิตคนไทยให้มีลักษณะที่โดดเด่นกว่าชาติอื่นด้วยครรลองแห่งพระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอย่างลงตัว ซึ่งไม่ใช่จะทำได้ง่ายๆ หรืออาศัยระยะเวลา

^๕ กระทรวงวัฒนธรรม, พระบรมราชาธิราชและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ปี ๒๔๙๓-๒๕๔๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔), หน้า ๒๖.

^๖ เสถียร โพธิ์นันทะ, ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊คส์), ๒๕๔๔ หน้า ๑๕๓.

แค่สิบปีร้อยปี แต่แทรกซึมอยู่ในจิตใจและสายเลือดของคนไทยทั้งแผ่นดินเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

สังคมไทยจึงอาศัยพระพุทธศาสนาอันประกอบด้วยพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ สามเณร อุบาสกและอุบาสิกาาร่วมด้วยช่วยกันขับเคลื่อนธรรมจักรให้หมุนไปด้วยความสุขสงบ และรุ่มเย็นถึงแม้สังคมไทยจะมีปัญหาความขัดแย้งกันบ้างก็ไม่ถึงกับจมปรักอยู่กับทุกข์ วุ่นวาย และเดือดร้อน หรืออยู่ร้อนนอนทุกข์ตลอดเวลา พุทธศาสนารับผิดจึงถือเป็นผู้มีบทบาทนำแสงสว่างสู่สังคมไทยและช่วยกันสืบสานงานพระพุทธศาสนาให้อำรงคงไว้คู่กับสังคมไทยสืบไป

๕. สังคมไทยได้มีหลักประกันที่มั่นคง ด้วยเหตุที่ว่าตราบได้สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาอันเป็นสถาบันหลักควบคู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ก็มั่นใจได้ว่าไทยยังคงเป็นไทยและเป็นที่น่ายินดีว่า ในปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยของเราแห่งนี้กับคณะสงฆ์ทุกระดับเป็นเนื้อทองแผ่นเดียวกันอย่างสนิทชิดเชื้อ การปฏิบัติภารกิจสำคัญหลายอย่างทั้งในระดับวัด ชุมชน สังคม ประเทศและนานาชาติสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้ อาศัยผู้ใหญ่ตั้งผู้น้อยต้นคนเสมอกันสนับสนุนและส่งเสริม ส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเจริญและความสำเร็จนั้นมั่นใจว่ามีพุทธศาสนารับผิดเข้าร่วมอยู่ด้วย ถึงจะอยู่ในเพศบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ก็ตาม ก็ได้ชื่อว่าเป็นลูกพ่อ ร.๕ เลือดสีชมพู เป็นพุทธศาสนารับผิดอยู่เสมอ จะเห็นได้ว่า การที่มหาวิทยาลัยได้จัดการศึกษาทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบในอันที่จะผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้มีความรู้ตามหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ โดยมีได้กำหนดข้อจำกัดในพื้นที่เฉพาะในจังหวัดใหญ่ๆ เท่านั้น จังหวัดไหนมีความสมัครสมานสามัคคีพร้อมเพรียงกันระหว่างคณะสงฆ์ส่วนราชการ และประชาชน ก็สามารถร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมเปิดการศึกษาได้เช่นในปัจจุบันนี้

สรุป

การที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตทุกระดับสู่สังคมจำนวนมากเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จุดเริ่มต้นและเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ต้องการพัฒนาตัวบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า จะพัฒนาชาติต้องพัฒนาที่ประชาชน จะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่การศึกษา จะพัฒนาสิ่งใดต้องเริ่มที่ตัวเราก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “โลกภายในตัวเราเป็นเรื่องราวที่เราควรรู้มากที่สุด คนที่รู้เรื่องตัวเองดีมีชื่อว่าวิชา ส่วนคนที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองชื่อว่าไม่มีวิชา ปัญญาคือความรู้ลึกและรู้รอบที่ว่าลึกคือรู้เรื่องตัวเองด้วยการมองด้านใน ส่วนที่ว่ารู้รอบคือรู้โลกภายนอกรอบตัวเรา

โลกภายนอกกว้างไกลใครใคร่รู้

โลกภายในลึกซึ่งอยู่รู้บ้างไหม

จะมองโลกภายนอกมองออกไป

จะมองโลกภายในให้มองเห็น

ตัวเราเองเป็นสิ่งที่ต้องรู้ลึก ความรู้ตนเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ ความรู้ตนจะช่วยให้พัฒนาตนจนเป็นที่พึ่งของตนเองได้ตามหลักการที่ว่า อตตาทิ อตตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน”^๗

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ชาวมหาจุฬาฯ ควรตระหนักอยู่เสมอและถือว่าเป็นสิ่งท้าทายท่านผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และพุทธศาสนบัณฑิตทุกท่าน ก็คือ การนำความรู้และคุณธรรมที่มีอยู่เต็มพิกัดในตนร่วมกันในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนยิ่งขึ้นได้อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นโดยร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนอย่างเข้มแข็ง พุทธศาสนบัณฑิตเองจึงต้องพิสูจน์ให้สังคมยอมรับในความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีอานุภาพต่อไป

^๗ พระราชวรมณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ขอบฟ้าแห่งความรู้**, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕-๑๖.

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม. พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ปี ๒๕๓๓-๒๕๔๗. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๘.
- นิราลัย. รวบรวมและเรียบเรียง. **คู่มือพระนักเทศน์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป.
- พระราชวรภุมณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ขอบฟ้าแห่งความรู้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **สารนิพนธ์พุทธศาสนปริทัศน์ประจำปี ๒๕๕๒**.
กรุงเทพมหานคร : นวสารสินการพิมพ์, ๒๕๕๒.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร :
สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๔.

<http://images.google.co.th/imglanding?q>